

บทความพิเศษ

ภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมของสุนัข

สนับสนุนบทความโดย โรงพยาบาลสัตว์เอ็น.พี.

ภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมทำให้นิสัยแสดงพฤติกรรมซ้ำๆ เพื่อแสดงออกถึงความต้องการบางอย่าง พฤติกรรมแบบนี้มักไม่แสดงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงเกิดได้กับสัตว์ทุกชนิดรวมถึงคนด้วย ความจริงแล้วพบในคนก่อนแล้วจึงพบพฤติกรรมคล้ายกันในสัตว์เลี้ยง และยังคงตอบสนองต่อยาที่รักษาคล้าย ๆ กันกับที่ใช้ในคน

เจ้าของสุนัขที่มีสุนัขที่แสดงภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมมักจะเครียดตามสัตว์เลี้ยงไปด้วย เนื่องจากสุนัขจะไม่ค่อยสนใจเจ้าของ, ไม่เล่น และไม่กิน ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่าสุนัขแสดงออกเพื่อลดความเครียดหรือไม่ ภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมอาจเป็นการใช้เวลาว่างของสุนัข และบางครั้งก็ทำให้นิสัยได้รับบาดเจ็บ บางครั้งก็ทำให้นิสัยไม่สามารถอยู่อย่างปกติ และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสุนัขกับเจ้าของแย่ลง

พฤติกรรมบีบบังคับอาจเกิดเนื่องจากพันธุกรรม เช่น การแต่งขนตัวเอง, ล่าสัตว์, การกิน, การเคลื่อนไหวแปลก ๆ , และพฤติกรรมทางเพศ

ภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมบ่อยครั้งที่เกิดเนื่องจากความสับสนหรือกังวลหรือความเครียด ภาวะที่ทำให้เกิดความกังวลหรือเครียดได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในสภาวะแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางร่างกาย หรือเกิดเนื่องจากอยู่ตัวเดียวเป็นเวลานาน

ระยะแรกสุนัขอาจแสดงอาการมีพฤติกรรมซ้ำๆ เมื่อเจอกับสภาวะที่ทำให้เกิดความเครียด หรือตื่นตัวมากเกินไป เมื่อเจอกับสภาวะเครียดซ้ำ ๆ อาการที่แสดงออกก็จะติดเป็นนิสัย ถึงแม้สิ่งที่ทำให้นิสัยเครียดจะหายไปแล้วแต่นิสัยก็ยังแสดงพฤติกรรมนั้นอีก ซึ่งระยะนี้สุนัขจะไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตัวเองได้

อาการเริ่มแรกที่พบได้บ่อยมากที่สุดของภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมคือ สุนัขจะเลียขาตัวเองจนทำให้เกิดแผลที่เรียกว่า Acral lick dermatitis การเลียขาหรือแทะเท้าตัวเองมักพบในสุนัขพันธุ์ใหญ่ที่น้ำหนักตัวมากกว่า 25 กก. ซึ่งเป็นสุนัขพันธุ์ที่ใช้งาน ซึ่งมักต้องใกล้ชิดกับคนและมีความสัมพันธ์กับคนค่อนข้างแน่นแฟ้น และอาจมีอาการอื่นร่วมด้วย เช่น กลัวเสียงฟ้าร้อง, ก้าวร้าวแบบหวงถิ่น และอาจมีการกลัวอยู่โดดเดี่ยว ที่พบรองลงมา เช่น ไล่งับหางตัวเอง, ไล่งับเงาตัวเอง, ทิ้งสิ่งข้างตัวเอง และทำท่าไล่งับแมลงวัน อาการเดินวน, ขุด, วิ่งวนหรือเดินวนกับที่, วิ่งเลาะรั้วหรือเดินเลาะรั้วไปมากก็อาจเป็นการแสดงออกถึงภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรม

การทิ้งสิ่งข้างตัวเองเข้าใจว่าเป็นพฤติกรรมเลียนแบบการดูแลลูกอ่อน, การไล่งับหางหรือวนอยู่กับที่, การไล่งับเงาตัวเองและทำท่าไล่งับแมลงวัน เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความเป็นนักร้อง อาการไล่งับหางตัวเองมักเป็นในสุนัขพันธุ์ที่ใช้ดูแลปศุสัตว์ แต่ก็พบในพันธุ์อื่น ๆ ด้วย

สุนัขบางตัวมีภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมได้เองโดยไม่เกี่ยวข้องกับภาวะความเครียดหรือหาภาวะความเครียดไม่พบ ส่วนมากจะเป็นลูกสุนัขอายุน้อยกว่า 6-12 เดือนลงมา และมีประวัติว่าพ่อแม่เคยมีภาวะพฤติกรรมบีบบังคับ

โดยสรุปคือภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมเป็นภาวะที่เกิดจากความเครียดและกังวลต่อสภาวะแวดล้อม เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความสับสนของตัวสุนัข ซึ่งเป็นภาวะทางอารมณ์และก่อให้เกิดปัญหาให้กับเจ้าของสุนัข เนื่องจากสุนัขไม่

สามารถ ควบคุมภาวะทางอารมณ์ของตัวเองได้ และอาจพัฒนาไปเป็นความเคยชินทั้งที่ไม่มีภาวะที่ทำให้เครียดและ
สับสนอยู่

สภาวะที่ทำให้สุนัขแสดงพฤติกรรมแบบบีบบังคับมีหลายสาเหตุ เช่น

มีสัมพันธกับเจ้าของสุนัขน้อยเกินไปหรือไม่คอยมีสังคม

เจ้าของทิ้งไว้ตามลำพังบ่อย ๆ

เปลี่ยนสภาพแวดล้อม เช่น เดินทาง, ฝากสุนัขไว้ในที่พักสุนัขเวลาเจ้าของไม่อยู่

มีบางสิ่งรบกวนสัตว์ เช่น เสียงฝนฟ้าคะนอง, เสียงเครื่องดูดฝุ่น, เสียงเครื่องตัดหญ้า, เสียงโทรทัศน์, เสียง
เตือนของเครื่องไฟฟ้าเช่น ไมโครเวฟ, เสียงเครื่องรดน้ำสนามหญ้า เป็นต้น

ภาวะทางจิตและทางกายภาพอ่อนแอลง ซึ่งเกี่ยวกับพันธุ์สัตว์และอายุ

ภาวะบีบบังคับพฤติกรรมอาจเกิดจากการไม่ได้รับการเอาใจใส่ดีพอจากเจ้าของ และบางครั้งก็เกิดเนื่องจาก
พันธุกรรม นักพฤติกรรมศาสตร์เชื่อว่าภาวะบีบบังคับพฤติกรรมเป็นการที่สัตว์ลอกเลียนแบบจากพฤติกรรมความเครียดที่
เกิดขึ้นซ้ำๆและการเกิดซ้ำจนติดเป็นนิสัยเป็นเพราะสมองถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรม ทำให้สารเคมีในสมองเปลี่ยนไป

การวินิจฉัย

ตรวจร่างกายอย่างละเอียดเพื่อดูว่าไม่มีสภาวะของโรค คงต้องพึ่งการรักษาทางพฤติกรรม ซึ่งเจ้าของสัตว์ต้อง
ให้ข้อมูลอย่างละเอียดเพื่ออธิบายถึงพฤติกรรม ระยะเวลาการเกิดอาการตั้งแต่เริ่ม และความถี่ขอแ่กการเกิดพฤติกรรม
รวมทั้งภาวะที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

การรักษา

ถ้าเงื่อนไขเกิดเนื่องจากความขัดแย้ง ความเครียด หรือสับสน เจ้าของสุนัขต้องพยายามหาทางกำจัดสิ่ง
เหล่านั้น เพื่อสลายพฤติกรรม ปัญหาคือบางครั้งไม่สามารถหาสาเหตุได้ และถึงแม้จะหาสาเหตุได้การสลาย
พฤติกรรมก็อาจทำไม่ได้หรือยาก

เจ้าของไม่ควรสนใจพฤติกรรมที่สุนัขแสดงออกยกเว้นในกรณีที่สุนัขทำร้ายตัวเอง การทำโทษหรือการปลอบ
หรือให้ความสนใจสุนัขมากขึ้นไม่ควรทำ เพราะจะเพิ่มอาการของสุนัข โดยเฉพาะการทำโทษจะยิ่งเป็นผลเสียเนื่องจาก
สุนัขยิ่งเครียดมากขึ้น ตัวอย่างเช่น สุนัขที่ไล่จับหางตัวเองแล้วถูกเจ้าของทำโทษ สุนัขอาจจนเป็นวงกว้างกว่าเดิมหรือ
ไปมีพฤติกรรมกับของเล่นแทน พฤติกรรมไม่ได้หายไปแต่เปลี่ยนรูปแบบใหม่ หมายความว่าปัญหายังไม่ได้รับการ
แก้ไขหรือกำจัดไป

การฝึกสุนัขเพื่อให้สุนัขผ่อนคลายจะช่วยให้พฤติกรรมดีขึ้นในระยะยาว ซึ่งต้องใช้โปรแกรมการฝึกการเบี่ยงเบน
ความสนใจสุนัขโดยใช้เสียง เช่น เสียงเขย่ากระป๋องใส่เหรียญ, เสียงนกหวีดเรียกเปิด เมื่อเจ้าของทำให้เกิดเสียงแล้ว
ให้รีบออกไปจากบริเวณที่สุนัขอยู่ทันทีที่สุนัขแสดงภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมให้เห็น จุดประสงค์ของการใช้เสียง
แบบนี้คือเพื่อให้สุนัขหันมาสนใจเจ้าของเพื่อสลายพฤติกรรมบีบบังคับ และสนใจเวลาเจ้าของเดินจากไป เพื่อให้สุนัขได้
เรียนรู้ว่าถ้ามีพฤติกรรมบีบบังคับเจ้าของจะจากไปเป็นการลงโทษสุนัข และจะทำให้สุนัขมีพฤติกรรมดังกล่าวน้อยลง

วิธีการฝึกโดยการให้อยู่ในภาวะเฉยเมยหน้าเพื่อสลายพฤติกรรม เป็นวิธีการฝึกที่ได้ผลที่สุดในหลาย ๆ โรคที่
เกี่ยวกับพฤติกรรม แต่เจ้าของต้องทราบสาเหตุการเกิดพฤติกรรมแบบบังคับ จึงจะทำการฝึกแบบนี้ได้ และต้องฝึกการ
เชื่อฟังคำสั่งก่อน

ในขั้นแรกเจ้าของต้องให้สุนัขผ่อนคลายแล้วจึงฝึก โดยฝึกให้นั่งและคอยเจ้าของ ถ้าทำได้ให้รางวัลกับสุนัขเช่น

คำชมหรืออาหารเล็กน้อย ฝึกเช่นนี้อาจน้อย 5 วัน แต่ละวันต้องเพิ่มเวลาที่ให้สุนัขหันมาสนใจเจ้าของ โดยในวันที่ 5 สุนัขต้องนั่งคอยเจ้าของได้ 20-30 วินาทีไม่ว่าจะมีอะไรมารบกวน

ในระยะแรกนี้ถ้าเจ้าของพบว่าสุนัขจะแสดงอาการของพฤติกรรมแบบบังคับ ให้ใช้เทคนิคการเผชิญหน้าเพื่อเบี่ยงเบนพฤติกรรม และควรทำก่อนที่สุนัขจะแสดงอาการพฤติกรรมแบบบังคับ การฝึกต้องทำสม่ำเสมอจึงจะได้ผล จากนั้นขั้นต่อไปฝึกให้สุนัขหมอบคอยและต้องคอยระวังอย่าให้สุนัขแสดงพฤติกรรมแบบบังคับ การฝึกควรฝึกในที่เงียบและเป็นส่วนตัว

ชวนสุนัขเล่นเพื่อให้ใช้เวลาว่างให้หมดไป และเป็นการช่วยเบี่ยงเบนความสนใจของสุนัข

ถ้าสุนัขยังมีพฤติกรรมแบบบังคับ อาจต้องพึ่งยา ถึงแม้ว่าจะไม่มีการพิสูจน์ว่ายาได้ผลในการรักษา แต่สุนัขที่ได้รับยาแก้อาการซึมเศร้าก็มักมีอาการดีขึ้นและหายได้ แต่ต้องใช้ร่วมกับการฝึก ถ้าพึ่งอย่างเดียวจะไม่ได้ผล

การดูแล

ควรให้สุนัขได้ออกกำลังกายอย่างเพียงพอทุกวัน ฝึกสุนัขให้เชื่อฟังคำสั่งเบื้องต้นและหาของเล่นให้เล่นเพื่อลดและเบี่ยงเบนพฤติกรรมแบบบีบบังคับ หางานให้สุนัขทำให้เหมาะสมตามพันธุ์ เช่น สุนัขพันธุ์ล่าสัตว์ก็อาจให้เล่นจร ร่อนกับเจ้าของ เป็นต้น

ควรจัดตารางการให้อาหาร, การออกกำลังกาย, และการพาสุนัขออกไปเล่นนอกร้านเพื่อปรับภาวะทางสังคม จะช่วยให้สุนัขได้ลดความเครียดลง

ถึงแม้การรักษาอาจจะไม่ได้ผล แต่การปฏิบัติตามที่แนะนำข้างบนจะทำให้ภาวะบีบบังคับทางพฤติกรรมลดลง สุนัขจะลดความถี่และความรุนแรงในการแสดงพฤติกรรมลง แต่เจ้าของต้องปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ

โดย : Dr. Alice Moon-Fanelli